

Отримуючи виразки, робітники продовжують харчуватись хлібом і перцем задля можливості відіслати додому гроші, бодай раз на місяць [5;140], бо кожен з них має вдома родину.

Здійснюючи свій задум, Р. Мерль вдався до цікавого художнього прийому і „сімулянеїзму” [3;10], який означає використання паралельних подій, що гармонійно сплітаються в єдине ціле.

Завдяки такому виокремленню певних образів зі студентського натовпу письменникові вдається показати різнобарв'я бунту людської душі.

Література

1. Попова Н. Два Робера: парижские диалоги // Литературное обозрение. – 1988. – №11. – с. 85-87.
2. Любич С. Идеино-художественная эволюция творчества Р. Мерля // Вестник Белорусского университета. Сер. 4. Филология, 1976. – №2. с. 16-19.
3. Туманова О. Современный французский реалистический роман / Вестник Московского университета. Сер.10. Филология, 1974. – №6. с. 3-11
4. Merle R. Derriere la vitre. – France, 1974. – 540 p.

Матійчак А.А.

Чернівецький національний університет

БРУТАЛЬНІСТЬ І РЕАЛІЗМ ЯК ТЕМАТИЧНІ ФЕНОМЕНИ-ПАРАДИГМИ РОМАНУ А.МЕРДОК “МОРЕ, МОРЕ”

Філософська спрямованість художньої творчості Айріс Мердок відображає спробу письменниці розвинути власну теорію роману в поєднанні зі створенням нової концепції людини. Таке поєднання філософської проблематики із самобутньою манерою письменниці лежить в основі її роману “Море, море” (1978).

Життєва історія головного героя роману режисера Чарльза Ерроубі, яку розповідає він сам, постає перед читачем як суперечлива суміш рефлексій героя щодо подій різних етапів його життя у зіставленні з реальністю. Сам Ерроубі називає їх сумішшю думок і повсякденних спостережень, своєю філософією, якою він прагне поділитися з “гіпотетичним” читачем [3, 6].

Для того, щоб рецептивна зустріч відбулась, читачеві необхідно у цій суміші визначити основну лінію розвитку духовного та морального образу вищезгаданого персонажа, не тільки щоб зрозуміти сутність його особистості, але й щоб наблизитися до розуміння задуму автора та його позиції по відношенню до свого героя. Важливу роль тут відіграє семантична наповненість назви

роману, адже вона сама по собі є багатозначним символом з безліччю рецептивних рішень.

Одним із таких рішень, за підказкою самої А.Мердок, є “море кохання”. Недаремно рефлексії Ерроубі незмінно пов’язані з його першим коханням – коханням усього його життя: “*On n’aime qu’une fois, la premiere*” [3, 80]. Проте велике кохання, змальоване Чарльзом Ерроубі, у рецепції читача перетворюється на бруталне почуття. Одержимий коханням, Чарльз перевтілюється у злого “демона”, коли переслідує свою колишню кохану Хартлі, силоміць тримає її у своєму будинку, скоює моральний злочин, намагаючись вирішити за неї її долю. “*Скільки ж слабкості у силі кохання! Здається, що можеш підкорити коханого своїй волі, але це ілюзія*” [3,51], - зізнається Чарльз, хоча так до кінця і не усвідомлює власних вчинків.

Письменниця вдається до використання містичних метаморфоз, як до засобу інтерпретації реального життя (пробудження “демонів”; чудовисько-примара, що підіймається з морських глибин; чудодійне спасіння Чарльза з морської безодні). Усій цій містиці Чарльз Ерроубі згодом сам знаходить цілком реалістичне пояснення, але в уяві кожного реципієнта на той момент вже існує власна інтерпретація стосовно кожного з загаданих епізодів.

В іншому баченні “море” сприймається читачем ще як біблійний символ. Пригадаймо, приміром, Апостола Петра [МФ:14. 22-23]. Саме віра тримає людину на поверхні й не дає їй піти на дно “життєвого” моря. Пошуки Бога займають значне місце в художній творчості філософа Мердок, і такі підтекстові ремінісценції з Біблії виконують у неї стимулюючу функцію у читацькій рецепції. Прикладом опосередкованої біблійної ремінісценції про пекло та рай може слугувати епізод, в якому герой порівнює свої рефлексії з блуканням темною печерою, куди світло попадає лише через різні отвори. Серед тих плям світла є одна найбільша, до якої він напівсвідомо наближається, хоча невідомо, чим вона для нього може виявитися: “вікном”, за яким сяє день, чи щілиною, з якої виривається полум’я з центру землі [3, 79]. У цьому ж таки ракурсі рецептивним парадоксом сприймається й те, що навіть імена у родичів Чарльза суто біблійні (Адам та Авель), хоча самого Ерроубі не можна назвати релігійною людиною.

А.Мердок цікавить увесь спектр філософсько-психологічних проблем людини в сучасному світі. Недаремно інша ремінісценція роману “Море, море” навіяна творами Шекспіра, й “Гамлетом”, зокрема. Театральний режисер Ерроубі завдячує своєю професією, як і загалом своїм життям, саме Шекспіру, про що пише в своїх автобіографічних спогадах, згадуючи, як владно цей Бог скеровував його кроки [3, 33]. Ерроубі вважає Шекспіра не просто *primus inter pares*, а якісно відмінним від інших письменником [3, 40]. Очевидно,

що цю думку підтримує і справжній автор роману. Вона, як і її герой, відверто захоплюється майстерністю видатного драматурга й “морем людських пристрастей”, яке нуртує в його п’єсах [2, 167-168]. Сакраментальні вислови Шекспіра у рецепції Ерроубі набувають певного варіативного сенсу: “Почуття, якщо розібратися, існують або глибоко всередині людини, або на поверхні. На середньому ж рівні їх лише грають. Ось чому увесь світ – сцена” [3, 37].

Отже, шекспірівська парадигма є однією з підказок до розуміння заплутаного світосприйняття Чарльза Ерроубі, так само, як й до розуміння світосприйняття самої письменниці, однією з багатьох таких підказок, адже море її героїв таке мінливе море: спокійне та лагідне, й водночас, бурхливе та небезпечне; пустотливе море та немилосердне море-вбивця; словом – море людських пристрастей.

Айріс Мердок апелює до морального аспекту людської особистості, з розвитком якого вона пов’язує можливість гармонійних відносин з зовнішнім світом. Саме у такому компромісі жевріє надія на примирення моральних істин з правдою життя.

Отже, відокремлюючи брутальність і реалізм, як певні рецептивні виміри авторського письма, можемо констатувати їхні взаємореґуючі “горизонти очікування”, замість очікуваного їх протистояння.

Література

1. Библия. Книги священного писания Ветхого и Нового Завета: – Объединенные библейские общества, 1992.
2. Бушманова Н. Когда в душе живет Шекспир /По материалам беседы с английскими романистами А.Мердок и П.П.Ридом //Вопросы литературы, 1991. – №2. – с.155-184.
3. Мердок А. Море, море /Пер. з англ. М.Лоріє. – К:БМП Борисфен, 1995. – 480 с. – рос.
4. Червінська О.В. Рецептивна поетика. Історико-методологічні та теоретичні засади: Навч. посібник. – Чернівці: Рута, 2001, – 56с.

Рихло П.В.

Чернівецький національний університет

“БЕЗДУШНИЙ ДІЙСНОСТІ ВІН ЗНОВУ ДАВ ПРЕКРАСНУ МОВУ ТВОРЧОЇ УЯВИ”: ЄВРЕЙСЬКИЙ БАЙКАР ЕЛІЄЗЕР ШТЕЙНБАРГ

Чернівці, “таємна столиця німецької літератури”, які виплекали в попередні епохи своєї історії багатьох німецькомовних поетів, серед яких можна назвати такі всесвітньо відомі імена, як Пауль